

LIEFDE

Vele geschiedschrijvers hebben getwist, om te weten wie Johanna van der Gheenst was, die de stammoeder zou worden van zoovele vorsten en vorstinnen.

Eenigen beweren dat zij een meisje uit het volk was, doch de nauwgezette opzoekingen van een gewetensvol schrijver die oorspronkelijke stukken heeft opgedolven, bewijzen dat zij van adel was, doch dat, toen zij kennis maakte met den jeugdigen Keizer Karel, in 1521, zij en hare broeders en zusters zich in bekrompen omstandigheden bevonden.

Johanna van der Gheenst, wier naam als de moeder van Margaretha van Parma, plaats zou nemen in onze Vlaamsche geschiedenis, was de dochter van Johan van der Gheenst en van Maria Van Koeyen van Coquanba, die beiden een aanzienlijke plaats bekleedden in den Vlaamschen adel.

De ouders, naar het uit tijdgeschriften blijkt zouden beiden aan de pest gestorven zijn. Die vreeselijke aanstekelijke ziekte, thans gelukkiglijk verdwenen, maakte toen nog talrijke slachtoffers.

Het vijfjarig dochtertje werd door eene adellijke familie opgenomen, namelijk door Antoon de Lalaing, graaf van Hoogstraeten, die een vriend was van den vader der wees, en door dezes gemalin, de edelhartige Elisabeth van Culemburg, die hun pleegkind voedden, grootbrachten en onderrichten als ware het hunne eigen dochter geweest.

Jannekin — dat zooveel beteekent als het Fransche Jeannette en een verteederingsnaam is van Johanna — groeide op in den adellijken burcht van Pamele, het Spey geheeten. Zij ontwikkelde tot een beeldschoon meisje naar geest, naar hart en lichaam verrijkt met al de gaven, die iemand beminnelijk maken.

De gravin hechte zich meer en meer aan het bevallig, goedgehartig en verstandig kind, en hoopte het nooit van haar te zien scheiden.

Doch toen Johanna zestien jaar was, had men bespeurd, dat zij dikwijls in ernstige en droevige mijmeringen was verzonken.

Knaagde er een worm aan die schoone bloem?

Met eene oprechte moederlijkheid poogde Elisabeth van Culemburg haar pleegkind door verdubbeling van liefdebewijzen en afleiding te verzetten, maar niets hielp.

Op zekeren dag verklaarde Johanna Van der Gheenst, dat zij den gravelijken burcht wilde verlaten. Ze had een jongere zuster, Agnes, zij had twee broeders, die te Nieuwerkerke in de tapijtenweverijen hun dagelijksch brood gingen verdienen en zij wilde naar hen toe gaan.

Zij was de oudste; zij moest voor hun huishouding zorgen; de weelde en het gemakke-lijk leven, dat zij leidde, brachten haar wroeging bij, omdat zij wist dat haar beleid en hare zorg daar van zulk groot gewicht en nut zouden wezen.

De gravin had met hartzeer hare pleeg- dochter laten vertrekken, dezer beweegrede- nen goedkeurende, terwijl zij ook tevens hare volle bewondering schonk aan het goed hart van het jonge meisje.

En zoo was het gekomen dat Johanna het gravenkasteel had geruild met de eenvoudige burgerwoning, waarin zij sedertdien hare edele gaven vertoonde.

De vrouw, die haar tot voedster gediend had en nu oud was geworden, had Johanna gesmeekt haar te mogen volgen. Die vraag had het meisje met des te meer vreugde ingewilligd, daar zij hare ouders in hunne vreeselijke ziekte had bijgestaan en zoo kwam het dat de oude Barbara bij haar woonde en zij was het, die wij met de zijden falie omhangen op den «Grooten Colfdach» hebben ontmoet.

Het huis, door de kinderen Van der Gheenst betrokken, stond nabij de St-Walburgiskerk, tegen de groote Markt.

Nog ten huidigen dage zullen de Audenaarders het u aantoonen.

Geen sporen van den vroegeren adel- en welstand waren er overgebleven in die woning; alleen in de voorkamer, die het pronk-vertrek vormde, zag men twee wapenschilden tegen den muur gehecht.

Het eene was dit van den vader, het bla- zoen der Van der Geensten; het droeg drie strepen van sabel op gouden veld. Het andere was dit der familie van Koeyen Cocquanba, waaruit de moeder gesproten was, en droeg een dwars- of Sint-Markuskruis, met ge- kamde boorden op een veld van kelen.

Gelukkig had Johanna tot dan toe hare

dagen gesleten in den huiskring. Zij had haar zusters, dat vier jaar jonger was dan zij, geleerd en gevormd, maar zoo Agnes wel het goede hart had van Johanna, kon zij noch op de schitterende schoonheid, noch op de uit- muntende geestesgaven harer oudere zuster roemen, alhoewel zij ook onder dit opzicht niet misdeeld mocht heeten.

Johanna was de zonnestraal van den huis- kring; hare goedheid en haar vroolijk karak- ter verwarmden meer en waren gezelliger dan het haardvuur zelf, als het bij wintertijd onder den breeden schoorsteen knapperde.

Haar gezang vervulde het huis van 's mor- gens vroeg en het was het «Daghet in den Oosten», dat altijd vroolijk de broeders kwam wekken en hun melden, dat zij de dag- taak gingen hervatten.

Sinds vier dagen nochtans — dit was sinds den «Grooten Colfdach» — had het lieve op- geruimde Jannekin eene groote verandering ondergaan.

Het was niet meer het vlijtig bieken, dat door den huize vloog; het was niet meer het zangerige vogeltje, vol lust en leven.

Waar waren de rappe knappe handen, die het huiswerk overal wegtooverden, tot groot verdriet en ergernis der oude Barbara, die zich ook zoo graag gedienschtig maakte en er dikwijls op spookte dat «eene jonkver, groot gebracht bij een graaf de Lalaing en eene gravin van Culemburg, den arbeid deed van eene dienstmaagd, men moest dit aan haar overlaten». Maar die opmerkingen hadden nooit gebaat en al lachend was het schoon kind voortgegaan het huiselijk werk te ver- richten.

Maar thans! Waar was de dartelheid? Waar was de werkszucht?

En waar het glimlachend mondje en de hel- dere vriendelijke kijkertjes en het bevallig gesnater den ganschen dag door en het zin- gen van het «Daghet in den Oosten»?

Helaas, 't was al verdwenen.

Johanna hielp nog wel aan de huiselijke be- slommeringen, doch was het niet met tegen- zin, dan ten minste zonder ijver, ook hadde Barbara nu tevreden moeten zijn, want zij had het bijzonder druk.

Barbara was dit echter niet; integendeel, zij was verontrust, want zij bespeurde wel dat er iets faalde aan hare jonge meesteres.

Dikwijls, inderdaad, onderbrak Johanna

haar huiswerk en dan zag men haar langdurig staan droomen. Hare blikken staarden dan met strakte door het raam naar de lucht of in de kinkelende vlammen van den haard. Dit duurde tot Barbara zeide:

— Gij droomt weder, Jannekin.

Dan schrikte het meisje terug uit hare droomen en het was of haar geest van verre, van heel verre terugkwam.

Waarom mocht dit toch liggen?

Barbara had het zich wel honderdmaal afgevraagd op die vier dagen.

Zij had wel gezien op den «Colfdach», dat jonkheer Johan Van den Dycke niet de overwinnaar was geweest, doch daarom zou dit dartele meisje toch niet kwijnen zeker!

Zij kende er Johanna te goed voor.

Wat gaf zij om den jonker?

Niet schrikkelijk veel, want als hij voor het venster wandelde, had hij zelfs dikwijls tot mikpunt moeten dienen van 's meisjes lichte en overigens gansch onnoozele en vriendelijke scherts.

Eens toch, zie, het was juist daags te voren, had Barbara het gewaagd aan Jannekin te vragen, of zij om Johan Van den Dycke treurde.

Die naam scheen haar eerder bitsig te maken, want de oude vrouw had zoo een kort antwoord ontvangen, dat zij er nooit zulk een uit den mond van haar Jannekin had gehoord, en dit had het brave mensch zoo erg getroffen, dat zij naar de pomp was geloopt, kwansuis om water te halen, maar werkelijk om twee dikke tranen uit hare oogen te vagen.

En het anders zoo bezorgde meisje had zelfs niet eens opgemerkt, dat zij de oude Barbara zulk leed aandeed en zij was weldra opnieuw in hare mijmeringen verslonden geweest.

Ach, het brave mensch kon niet raden, wat er in 't hartje omging van hare schoone meesteres.

Zij kon niet gissen waaraan deze dacht als Jannekin naar het flonkeren zag der sterren in den stillen nacht.

Zij begreep niet wat de rust verdreef van de bedsonde der jeugdige maagd en waarom deze reeds bij de eerste ochtendschemering in den hof wandelde, luisterende naar het geruisch der bladeren, alsof het loover haar eene boodschap moest brengen.

Uwe meesteres lijdt aan liefde, brave, goe-

de, oude Barbara. Gij begrijpt niet, hoe zoo iets liefde kan heeten, niet waar?

Neen, zeker, mensch, dat begrijpt gij niet. Daar zijt ge niet te slechter om, ziet ge, Barbara!

Gij zult ons zeggen, dat gij ook bemind hebt; dat gij uwen man doodgraag zaagt; dat gij hem gelukkig hebt gemaakt; dat gij alles voor hem zoudt gedaan hebben, zelfs uw leven voor hem gegeven; dat dit toch ook wel liefde is!

Zeker, Barbara, zeker, gij zijt een heel braaf mensch en ik wou, dat er veel zoo gelijk gij in de wereld waren. En toch begrijpt gij uw Jannekin niet. Gij kunt dat niet begrijpen, mensch.

Gij zoudt honderd duizend maal meer bedenkelijk uw hoofd schudden dan gij het nu doet, en 't is toch al wel, dunkt me, dat gij er nog niets van begrijpen zoudt. Ik herhaal het u; daar zijt gij niet slechter om; maar niet te beter ook, weet ge, Barbara.

Dat is juist gelijk met het feit, dat gij geen latijn verstaat; die onkunde laat u geheel gelijk gij zijt, zonder u iets te verslechteren of te verbeteren.

Zoo is het juist met Jannekens liefde.

Jannekens hart, moet ge weten, Barbara, spreekt eene andere taal dan het uwe, oh, een geheel andere taal! Eene taal, die voor u nog veel vreemder is dan latijn en grieksch.

En daarom kijkt uw voedsterkind naar de sterren, en daarom luistert zij naar het geruisch der bladeren, want dat alles heeft eene taal, Barbara, en sinds Jannekens hartje verliefd is, verstaat zij die taal.

En moest gij nu weten, dat zij zoo treurt en zoo droomt om dien vreemden Kolvenier, waarvan zij noch naam noch herkomst kent, dan zoudt gij uwe handen te zamen slaan en uitroepen: «hoe het Gods mogelijk is, dat men zoo naar een vreemden jonker van haar noch pluimen gekend, zijne ooren kan laten hangen»!

Ja, mensch, wat wilt ge er aan doen?

Dat is al de schuld van die vreemde taal, die de sterren, de bladeren en Jannekens hart verstaan, maar gij niet.

Daarom zal uw braaf voedsterkind, dat nochtans door een graaf en gravin werd opgeleid, gelijk gij zoo gaarne herhaalt, niet eens vragen of die jongen een edelman of een laat is, een oudste zoon, die al de titels en eigen-

dommen erft of een bastaard, die zelfs geen naam erft; of hij rijk of arm is; Peer Jan en Pauwel dit huwelijk zouden goedkeuren of het wraken.

Jannekin bemint dien jongeling en geheel de wereld zou dit niet anders kunnen maken.

Dat vindt gij ongelukkig, niet waar, Barbara?

Ja, mensch, maar dit is nu eenmaal zoo. Dat is al de schuld van die vreemde taal, die gij niet begrijpt maar Jannekin wel.

Nu, toch zal het u eens klaar in den geest komen, waarom die minnezanger, welke gij eens gezien hebt, toen ge nog bitter jong waart, waarom die een lied zong, waarin zoo dikwijls voorkwam dat «liefde smart is; dat liefde doet lijden».

Ge moet weten, Barbara, minnezangers spreken ook die taal die de sterren, de bladeren en Jannekin verstaan, maar gij niet!

Het was Donderdagnamiddag geworden en sinds den Zondag had Johanna niets meer vernomen van den vreemdeling.

Op dit oogenblik zit zij in de voorkamer. Een zonnestraal blinkt door de kleine in lood gevatte ruitjes van het beschilderde venster-raam en teekent op den vloer een mozaïek van tooverachtige tinten. Op den schoorsteenmantel staat een groot kruisbeeld van ebbenhout met elpenbeenen Kristus.

De haard is wijd en breed en van binnen gansch bezet met glimmende gleizen tegels; daar het zomer is, staan de zwarte vuurijzers gepolijst tegen den wand.

Benevens den haard bevindt zich langs weerskanten een schrijn met glazen raampjes, waarachter schoone potten en bekers ten toon gespreid staan.

De jonkver heeft een borduurwerk in de handen, doch het vordert slecht.

Alle oogenblikken blijft het jonge meisje mijmerend door het raam naar buiten blikken en de schaduwen der huizen verlengen op de straat, die met het doek in haren schoot is gevallen.

Zij is zoo zonderling te moede.

Het is of iemand komen moet.

Haar blik kan gansch de groote markt overzien; maar tusschen al de menschen, die zij bespeuren kan, is hij niet dien zij verwacht.

Weer laat zij het hoofdje zakken, toen een hoefgetrappel hare ooren trof.

Verwondert kijkt zij op...

Het is een jeugdige knaap, gewis de page van den eene of van den anderen edelman, naar zijne kleedij te oordeelen.

Hij houdt zijn schimmel tot staan en blikkt zoekend de huizen rond der Groote Markt.

Johanna slaat al zijne bewegingen gade, meer om haar lusteloosheid eene afleiding te geven, dan uit nieuwsgierigheid.

De knaap vindt zeker niet wat hij zoekt, want hij richt zich tot een poorter.

Deze strekt den arm uit en duidt — hoe begint Jannekens hart te kloppen — hare woning aan.

God, zou het eene boodschap van hem wezen?

De page spoort zijn schimmel aan en komt tot voor hare deur gereden.

Gezwind is hij uit den zadel gesprongen, waarvan hij bezijden iets losmaakt. Dan hecht hij snel de teugels vast aan den ijzeren ring, die, te dien tijde, tot dit doel aan elke woning was geplaatst.

Onmiddellijk daarna hoorde zij den klopper op de deur vallen.

De oude dienstmaagd kwam reeds uit de keuken aangeschoffeld, doch Johanna sprong op en riep, dat zij zelve wel zou openen.

Barbara keerde terug, mompelende, dat deuren openen voor vreemde bezoekers weeral geen werk was voor eene jonkver, door de Lalaings en Culeburgs grootgebracht.

Johanna opende de deur en zag den zwierigen page voor haar staan.

Heel heusch en hoofsch nam hij zijne fluweelen muts af en na met eene buiging gegroet te hebben, vroeg hij:

— Heb ik de eer, freule, de edele jonkvrouw Johanna Van der Gheest te spreken?

— Treed binnen, jonker, antwoordde het meisje, wier hart klopte van nieuwsgierigheid en ontsteltenis.

De page nam het omhulsel weg van hetgeen hij van zijn zadel had geespt en bood de jonkvrouw nu een prachtigen tuil aan van de heerlijkste en geurigste rozen.

Tevens reikte hij haar een briefje toe, dat toegezegeld was met 's lands wapen.

— Is dat voor mij, jonker? vroeg Johanna blozend.

— Ja, edele freule.

— Wie heeft u gezonden?

— Mijn meester.

— Maar wie is uw meester?

— Hij draagt een rozig lint aan zijn degengevest, freule, antwoordde de knaap, wien voorzeker de les was voorgespeld, want meer zei hij niet.

De jonkvrouw verbrak den stempel en las:

«Degene, wiens hart door minnevuur verteerd wordt, wacht u op dit oogenblik, door angst en hoop gefolterd, in de Beukenlaan, welke zich nabij den «Gekroonden Handboog» bevindt, waar hij voor eeuwig zijn hart verbeurde aan de edele en schoone Johanna.

Karel».

Het papier rilde in 's meisjes handen.

Daar was hij nu, de lang verwachte.

Wat moest zij doen?

Zeker, indien zij slechts de stem van het hart hadde aanhoord, zij ware naar hem gesneld, doch het schrikte de maagd af, dien vreemden jongeling alleen te gaan opzoeken buiten de stad.

Zij hadde wel gewild, doch zij was er beschaamd voor.

— Mijn meester, sprak nu de knaap, die altijd wachtte, laat de freule eerbiedig om antwoord vragen.

De aandrang des harten, om naar den geliefde te snellen, was grooter dan alle andere beweegredenen.

— Bericht aan uwen meester, dat zijn wensch zal volbracht worden, antwoordde zij met trillende stem, terwijl een hevig rood op haar voorhoofd blaakte.

Weder boog de schildknaap diep en een stond later had hij zijn paard losgesnoerd, zich in den zadel geworpen en galoppeerde hij in de richting van den Roschen heereweg, om zijn meester die gelukkige tijding te brengen.

Het was met wroeging in het hart, dat Johanna zich vluchtig wat opschikte en de stille woning verliet, waar zij drie jaar van vrede en geluk had gesmaakt.

Die jaren zouden voor haar niet meer weerkeren.

Alsof de menschen konden raden waar zij heen ging, gleed zij met verhaasten tred langs de huizen voort, de eenzaamste straten uitkiezende.

Eene stem in haar binnenste fluisterde vermanend: «Keer terug, keer terug!» maar toch repte zij al sneller en sneller voort.

Weldra was zij buiten de wallen.

Ginds zag zij de sombere lijn van de statige

looverrijke beukenlaan.

Daar wachtte hij op haar!

Naarmate zij dichterbij kwam, vertraagde zij hare stappen.

Zij had spijt zich daar te bevinden.

Plotseling greep een onbestemde angst haar aan; zij voelde eene neiging om weer te keeren en huiswaarts te snellen.

Midden in den huiselijken kring zou zij terug het onbezorgde en dartele kind worden van vroeger; zij zou vergeten.

En werkelijk, zij wilde terugkeeren, zij zou geen stap verder gaan, maar op dit oogenlik zag zij voor zich den vreemdeling, die zijn gevederde hoed met sierlijken zwaai afnam en vriendelijk lachend op haar toetrad.

O, wat was zij ontsteld! Wat stormde het in haar! Hoe rilden hare tanden! Hoe hadde zij op dien stond verre, heel verre willen weg zijn.

Maar toch was zij blij den jongeling weder te zien.

— Mijne lieve Johanna, sprak hij, laat mij toe, dat ik u zoo noeme, ik dank u innig mijn verzoek te hebben ingewilligd. De vier dagen, die ik ver van u heb moeten doorbrengen, zonder u te zien, zijn de droevigste van mijn leven geweest.

En terwijl zij zachtjes de hand had gelegd op den arm dien hij haar aanbod en zij te samen de dreef inwandelden, fluisterde hij haar in het oor hoe zeer hij haar lief had, hoe hij den ganschen dag aan haar dacht, hoe hij in den nacht bij 't lieflijk lonken der sterren van haar droomde, hoe zij voortaan alles, alles voor hem zou wezen.

De zomerzefier reuzelde nauw hoorbaar door het donkere breede loovergewelf der reusachtige laan en voegde zijn bedwelmend geheimzinnig gefezel bij het minnegekeuvel van den jongeling.

Deze toonde haar den bast van den beukenstam, waarin hij bij middel van zijn mes, terwijl hij op haar wachtte, twee namen had gegrift: Karel-Johanna, terwijl een hartvormige omtrek beiden hield ingesloten.

Dicht naast elkaar wandelden zij de lange baan op en af, tot de avondnevel boven de velden doemde en de duisternis zich verspreidde onder het looverige gewelf.

Dan bracht de jongeling de geliefde weder tot aan de wallen der stad, en vroeg haar den eersten kus, den kus, die hunne liefde moest

bezegelen, op haar voorhoofd te mogen drukken.

En eer hij het antwoord kon ontvangen, hadden zijne lippen het rozige voorhoofd gezoend.

Gelukkig keerde het minnende Jannekin huiswaarts, want voortaan, hij had het beloofd, zou zij dikwijls zijn bezoek ontvangen.

De jongeling ook draafde met opgeruimd hart over den weg van Brussel en hadde men hem den scepter van twintig koninkrijken in handen gegeven, hij zou ze verruild hebben tegen één kus van zijn geliefde Johanna.

In Jannekens hart zong er dien avond een nachtegaal.

's Nachts lachten de sterrekens haar zoo vriendelijk toe, en pinkelden schalsch met guitige oogen. De bladeren en de bloemen

spraken haar bij een volgenden ochtend van geluk en «'t Daghet in den Oosten» schalde weer door het huis, tot groote verwondering en nog grootere vreugde van Barbara, die opnieuw de vroolijkheid uit de kijkertjes van haar voedsterkind zag stralen.

Liefde was dus niet alleen smart.

Liefde deed dus niet altijd naar de stille graftombe snakken, naar eeuwige rust en eeuwig vergeten.

Liefde was ook het hoogste zieleheil, dat een mensch kan genieten; liefde was wonne en deed het lieve leven beminnen...

Liefde perste niet alleen zuchten uit het hart en tranen uit de oogen, maar zangen en vreugdeglanzen.

Liefde! liefde! wat zijt gij toch?

De Vroolijke Daden van Keizer Karel

(Volledige uitgave)

VLAAMSCHE BOEKHANDEL. — ANTWERPEN.